

MOGATA KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

*Sankt Anna församling
Söderköpings kommun
Linköpings stift
Östergötlands län
2006*

ÖSTERGÖTLANDS LÄNSMUSEUM

Raoul Wallenbergs plats • Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013-23 03 00 • Fax 013-14 05 62
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

MOGATA KYRKOGÅRD

Kulturhistorisk kyrkogårdsinventering

Sankt Anna församling

Söderköping kommun

Linköpings stift

Östergötlands län

Innehåll

Inledning	2
Bakgrund	2
Syfte	2
Kulturminneslagen och begravningslagen	2
Kulturhistorisk bedömning	3
Inventeringens uppläggning och rapport	3
Översiktskarta	4
Mogata kyrkogård	4
Kyrkogårdens omgivning	4
Mogata kyrka	5
Kyrkogårdens historik	5
Översiktlig beskrivning av vegetation mm – Karta	8
Beskrivning av kyrkogården	9
Beskrivning av enskilda kvarter	15
Kvarter A	15
Kvarter B	17
Kvarter C	19
Kvarter D	20
Kvarter E	21
Kvarter F	22
Källor	24
Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse	25
Förklaring till exempellistan	25
Utvärderingskarta	26
Bilagor	
Exempellista	
Fotografier	

INLEDNING

Bakgrund

Ur kulturhistorisk synpunkt är kyrkogårdar och begravningsplatser bärare av en stor mängd information och de här platserna ger anledning till frågor av olika slag. Vad är typiskt för våra kyrkogårdar när det gäller vegetation, omgärdningar, gångar, gravvårdar m m och finns det några regionala skillnader? Vad har varit gängse bruk under olika tider och vad kan vi få för historisk information bara av att gå på en kyrkogård? Med utgångspunkt i behovet av att förbättra kunskapen om våra kyrkogårdar och begravningsplatser genomförs en stiftsövergripande kulturhistorisk inventering.

På uppdrag av Linköpings stift utför Östergötlands länsmuseum inventeringen av kyrkogårdar/begravningsplatser inom den del av stiftet som ligger inom Östergötlands län. Arbetet bekostas av medel från den kyrkoantikvariska ersättningen och påbörjades under år 2002. Projektet beräknas vara avslutat vid utgången av år 2006. Inventeringen berör de till Svenska kyrkan hörande kyrkogårdarna/begravningsplatserna som omfattas av kulturminneslagen. Lagen gäller de begravningsplatser som är tillkomna före utgången av år 1939 och ytterligare några som skyddas genom särskilt beslut av Riksantikvarieämbetet. Denna rapport utgör en delrapport i inventeringen vars resultat kommer att sammanställas och analyseras i en stiftsövergripande rapport.

Syfte

De stiftsövergripande inventeringarnas syfte är:

- att lyfta fram och öka förståelsen för kyrkogårdarnas och begravningsplatsernas kulturvärden och att främja kontakterna mellan kyrkan och kulturmiljövården
- att ge ett underlag för församlingarnas/samfälligheternas planering och förvaltning av kyrkogårdarna/begravningsplatserna och ett underlag för vård- och underhållsplaner
- att sammanställa ett enhetligt och tillgängligt kunskapsunderlag med beskrivning av och historik för den enskilda kyrkogården/begravningsplatsen samt en bedömning av de kulturhistoriska värdena. Inventeringen blir samtidigt en samlad dokumentation och överblick av kyrkogårdar/begravningsplatser i stiftet från 2000-talets första decennium.
- att ge ett underlag för handläggning av kyrkoantikvariska ärenden och för bedömning av var det är särskilt viktigt att stödja insatser med kyrkoantikvarisk ersättning.

Kulturminneslagen och begravningslagen

Enligt Lag om kulturminnen m.m. (SFS 1988:950) skall Svenska kyrkans *kyrkobyggnader*, *kyrkotomter* och *begravningsplatser* vårdas och underhållas så att deras kulturhistoriska värde inte minskas. Tillstånd måste sökas hos länsstyrelsen för att göra väsentliga förändringar på kyrkogården. (Se vidare i bilaga om Kulturminneslagen.) Begravningslagen (SFS 1990:1144) säger att en gravvård ägs av den som betalar gravrättsavgiften. När gravrätten upphör har ägaren rätt till gravvården. Om gravrättsinnehavaren inte vill gör anspråk på gravvården inom 6 månader tillfaller gravvården upplåtaren, alltså församlingen. Vidare säger lagen: "Om en gravanordning har tillfallit upplåtaren och den är av kulturhistoriskt värde eller av annat skäl bör bevaras för framtiden, skall upplåtaren om möjligt lämna kvar den på platsen. Om

gravanordningen ändå måste föras bort från gravplatsen, skall den åter ställas upp inom begravningsplatsen eller på någon annan lämplig och därtill avsedd plats”.

Kulturhistorisk bedömning

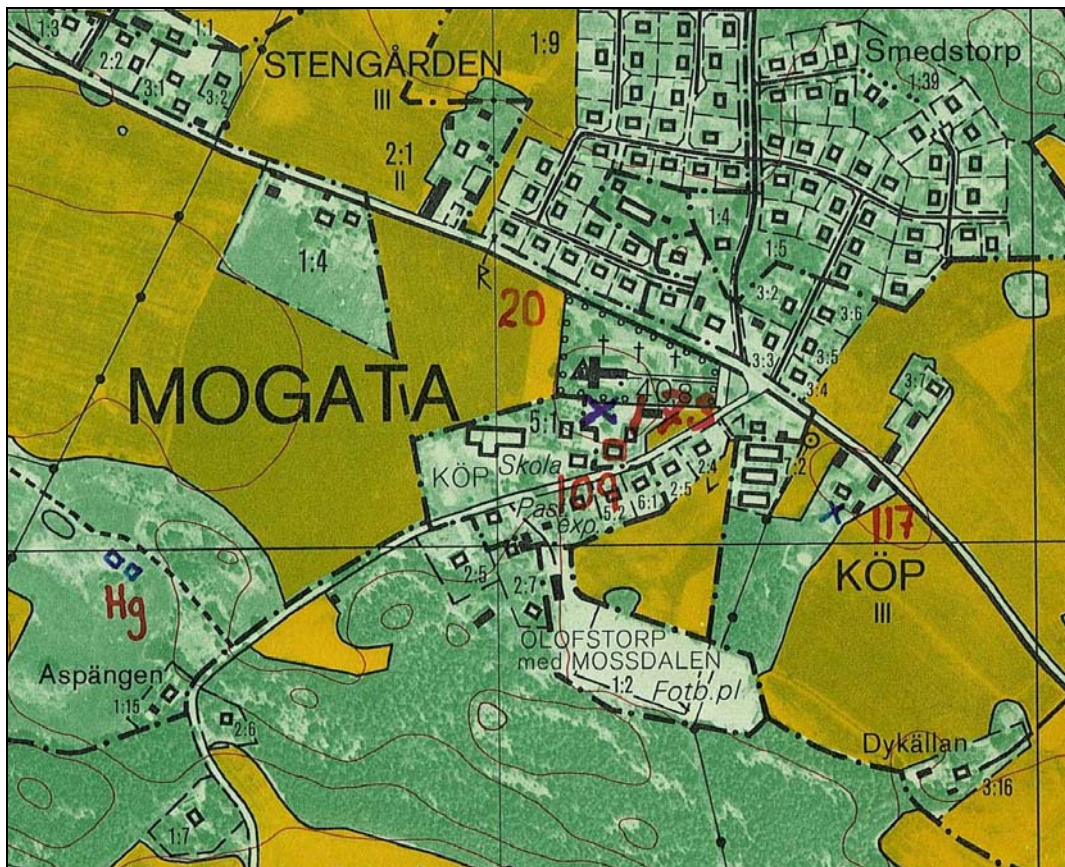
Alla gravvårdar bär på sin historia och kan berätta om en person, om en familj, om stilhistoria och om begravningsstraditioner. I rapporten anges exempel på typer av gravvårdar som utifrån olika grunder bedöms som kulturhistoriskt värdefulla. Generellt gäller att ålderdomliga gravvårdar från tiden fram till 1850 bör föras in i kyrkans inventarieförteckning. Detta gäller även gravstaket och gravvårdar i gjutjärn och smidesjärn liksom äldre vårdar av trä. Många andra gravstenar har också ett kulturhistoriskt värde som kan kopplas till gravvårdens utförande, t ex material och konstnärlig utformning eller ett lokal/personhistoriskt värde. Inventeringen omfattar i första hand enbart gravvårdar ute på kyrkogården. I flera kyrkor finns det dock gravvårdar som förvaras i kyrkan eller i lokal i anslutning till kyrkan. Ofta har dessa ett stort kulturhistorisk värde och bör tas med i kyrkans inventarieförteckning.

Den kulturhistoriska bedömningen görs utifrån principer som tagits fram av och fortlöpande diskuteras med representanter för Linköpings stift, länsstyrelserna i Kalmar, Östergötland och Jönköping samt läns museerna i Jönköpings och Kalmar län. En kulturhistorisk bedömning är aldrig definitiv utan hela tiden föremål för omvärderingar. Vid bedömningen tas hänsyn till dels varje enskild kyrkogårds egna värden, men också till värden i förhållande till andra kyrkogårdar i stiftet och i övriga landet. Inför varje planerad förändring skall tillstånd inhämtas från länsstyrelsen och varje ärende behandlas där från fall till fall. Den kulturhistoriska bedömningen utgör underlag för beslut om vilka åtgärder som kan vara berättigade till kyrkoantikvarisk ersättning.

Inventeringens uppläggning och rapport

Rapporten består av en historik över kyrkogården samt en beskrivning i ord och bild av kyrkogården som helhet och de olika kvarteren/områdena. En kulturhistorisk bedömning görs av varje kvarter/område samt över kyrkogården i dess helhet. Arbetet har varit uppdelat i en fältdel med inventering och fotografering samt en arkivgenomgång. De aktuella arkiv som gåtts igenom har främst varit läns museets topografiska arkiv och Antikvarisk-topografiska arkivet, Riksantikvarieämbetet i Stockholm. Uppgifter har vidare hämtats från aktuell litteratur däribland hembygds litteratur. I viss mån har lantmäteriets handlingar och kartor nyttjats. De i rapporten redovisade arkivuppgifterna utgör en sammanfattning av genomgångna arkiv och ska inte ses som en komplett beskrivning av händelser i kyrkogårdens utveckling. Arbetet inkluderar en omfattande fotodokumentation varav ett antal bilder presenteras i rapporten. Delar av inventeringsmaterialet görs tillgängligt via Kulturmiljövårdens bebyggelseregister, ett informationssystem som förvaltas av Riksantikvarieämbetet (www.raa.se).

Fältarbete och rapport har utförts av antikvarie Johan Back, Östergötlands läns museum 2006. Rapporten finns tillgänglig på Linköpings stift, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Östergötlands läns museum samt på respektive kyrklig samfällighet.

Utsnitt ur ekonomiska kartans blad 086 67, Mogata, 1980. Förklaring till några av markeringarna på kartan.: RAÄ 109 Mogata tingshus och RAÄ 173, tingsplats. Vid schaktning framkom ett kulturlager ca 0,4 m tj över hela tingsplatsen. Lämningar efter två vägbankar samt ett par härdanläggningar framkom även. I botten påträffades rester av ryggad åkermark. (O. Hörfors, 1997)

MOGATA KYRKOGRÅRD

Kyrkan med omgivande kyrkogård ligger ca en mil sydöst om Söderköping. Kyrkogården har en oregelbunden rektangulär planform i väst/östlig riktning, rektangelns östra del är avsmalnande. Kyrkan ligger på kyrkogårdens sydvästra del och kyrkans långhus är orienterat i öst/väst.

Kyrkogårdens omgivning

Tätorten Mogata har under 1900-talet vuxit från kyrkby till ett villasamhälle. Kyrkan är belägen i ett vägskäl och på dess södra sida finns Mogata gamla tingsplats, idag i form av en öppen kyrkplan omgiven av byggnader som haft en administrativ funktion. Tingshuset som tillkom kring 1700 är en av länets äldsta bevarade tingshusbyggnader. Det är en timrad gulreveterad byggnad under högt och brant valmat tegeltak. Det såldes 1904 till socknen som ålderdomshem men fungerar idag som församlingshem. Här finns också den f d sockenstugan jämte arrestlokal, en timrad rödpanelad tvåvåningsbyggnad under tegeltak. Den f d skolan från 1859 är en reveterad byggnad med spritputsade fasader och frontespis under brutet tegeltäckt tak. Lärarbostaden från 1860, idag pastorsexpedition, är en vitreveterad byggnad med spritputsfasader och frontespis under tegeltäckt sadeltak. Väster om kyrkan finns ett skolområde med moderna skollokaler. Den gamla prästgården ligger i närheten av Slätbaken, ca 1 km från samhället.

Utsnitt ur häradskartan 1868-77.

Mogata kyrka

Mogata är en medeltida socken och den äldsta kända kyrkan uppfördes under tidig medeltid. Tornet behölls när den medeltida kyrkan revs 1842, och övriga grundmurar finns kvar under den nya kyrkans golv. Den nya kyrkan byggdes 1842-44 i nyklassicistisk stil. Den uppfördes av byggmästare Jonas Jonsson från Linköping som eventuellt även stod för ritningarna. Stommen är av marksten med ett rektangulärt långhus med rakt avslutat korparti och torn i väster. Murarna är spritputsade och avfärgade i brutet vitt med slätputsade rusticerade partier. Sadeltaket har behållit sin ursprungliga skiffertäckning. Det slätputsade tornet kröns av en hög, firsidig sluten lanternin. Huvudingången är via tornet i väster. Interiören i empiristil domineras av altarnischen med kolonnuppbygget absidvalv, som svarar mot orgelläktarens halvrunda utbyggnad uppbyggen av kolonner.

Kyrkogårdens historik

Uppgifter om kyrkogårdens historik har i huvudsak hämtats från Östergötlands läns museums topografiska arkiv och bibliotek. Uppgifter om äldre lantmäterikartor är hämtade från Lantmäteriets webbsida.

Den första kända kyrkan på platsen uppfördes förmodligen under tidig medeltid. Landsvägen Söderköping – Stegeborg som nu passerar norr om kyrkan har ursprungligen gått över tingsplatsen, mellan tingshus och kyrka. Vägen har också tidigare varit en del av Eriksgatan. Söder om kyrkan ligger Mogata tingsplats. Enligt Broocman var Hammarkinds tingsplats ursprungligen belägen vid Ljunga i Skönberga socken, senare skall tingen ha flyttat till tingsstugan vid Skönberga kyrka för att sedan flytta till det nybyggda Mogata tingshus på 1700-talet.

På häradsekonomiska kartan från 1868-1877 syns kyrkogårdens utbredning tydligt. Kyrkan är belägen på kyrkogårdens västra del som utgörs av en halvcirkel, på kartan markeras även en trädkrans. Rester av denna stenmur finns idag kvar väster om kyrkan och bildar en halvcirkel. Kyrkogården har således genomgått i alla fall en utvidgning sedan 1868- 1877. På ett fotografi från 1942 syns en stenmur väster om den södra ingången. En häck fungerade tidigare som omgärdning kring kyrkogården. Det nuvarande järnstaketet skall enligt uppgift ha tillkommit åren efter 1956.

Kyrkogården har utvidgats åt norr under 1900-talets början.

När en arkeologisk undersökning genomfördes under 1990-talet kunde man konstatera att kyrkogården utanför den nya kyrkan låg 1-1,5 meter högre än den omgivande marken, vilket beror på att utfyllnadsmaterial, rivningsmaterial från den gamla kyrkan, ligger där. 1986 tillkom en minneslund.

Kyrkogården har även tidigare haft träd inne på kyrkogården, något som bland annat syns på fotografier från 1935 och 1956.

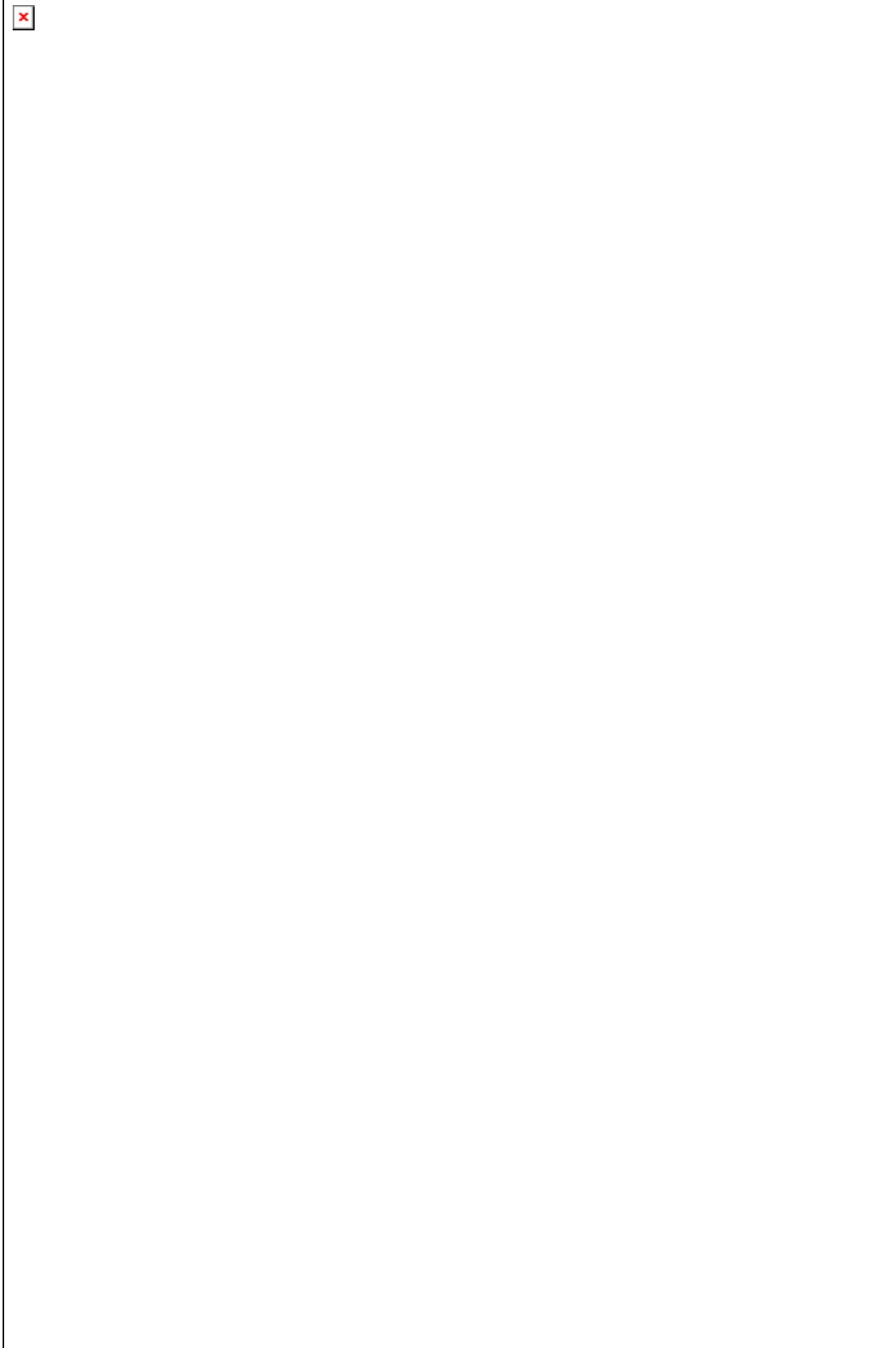
Foto 1935, foto i Östergötlands läns museums samlingar.

Foto 1956, foto i Östergötlands läns museums samlingar.

Översiktlig beskrivning av vegetation m m - Karta

BESKRIVNING AV KYRKOGRÅRDEN

Kyrkogården består av sex kvarter: A-F. Kvarter A – D ligger väster om kyrkan och kvarter E och F ligger norr om kyrkan.

Under inventeringens och rapportens tillkomst fanns inte hela gravkartan tillgänglig. Saknade delar har därför markerats med streckdragen linje, eventuella fel i detta kan förekomma.

Allmän karaktär

Kyrkan ligger på en liten höjd i förhållande till omkringliggande kyrkogård i öster och norr. Kyrkogården karaktäriseras av sin trädkrans och rygghäckar som växer i nord/sydlig riktning. Större ”köpegravar” ligger främst i kvarterens yttre kanter mot den centralt placerade grusgången i öst/västlig riktning.

Omgärdning

Väster: kallmurad stenmur av obearbetad och naturkliven natursten. Höjd ca 0,7 m. Muren är lagd i en halvcirkel från sydväst till nordväst och är enligt Linköpings stifts bogårdsinventering från 1800-talets mitt, samtida med den nybyggda kyrkan.

Norr: svartmålat järnstaket på ett fundament av huggna granitkvadrar, viss skolning. Höjd ca 1,0 m.

Öster: svartmålat järnstaket på ett fundament av huggna granitkvadrar, viss skolning. Höjd ca 1,0 m.

Söder: svartmålat järnstaket på ett fundament av huggna granitkvadrar, viss skolning. Höjd ca 1,0 m.

Omgärdning i söder.

Omgärdning i nordvästra hörnet.

Ingångar

Norr: dubbelgrind i smidesjärn med kors i dekoren. Grindstolpar av åttakantiga, slåthuggna granitstolpar med avfasat krön. Grinden är likadan som grinden i söder.

Öster: dubbelgrind i smidesjärn. Slåthuggna granitgrindstolpar med markerad bas och en kraftig listdragning mot det avfasade krönet.

Söder: dubbelgrind i smidesjärn med kors i dekoren. Grindstolpar av slåthuggna granitstenar med avfasat krön. Grinden är liknande grinden i norr.

Grind i öster.

Grind i söder.

Grind i norr.

Vegetation

Norr: 16 lindar i trädkransen.

Öster: 5 lindar i trädkransen.

Söder: 8 lindar i trädkransen.

Väster: 11 träd i trädkransen. 5 lindar växer i trädkransens norra del. 6 lönnar växer i trädkransens södra del. I trädkransens mittersta och södra del växer även ett tätt buskage av syren.

Gångsystem

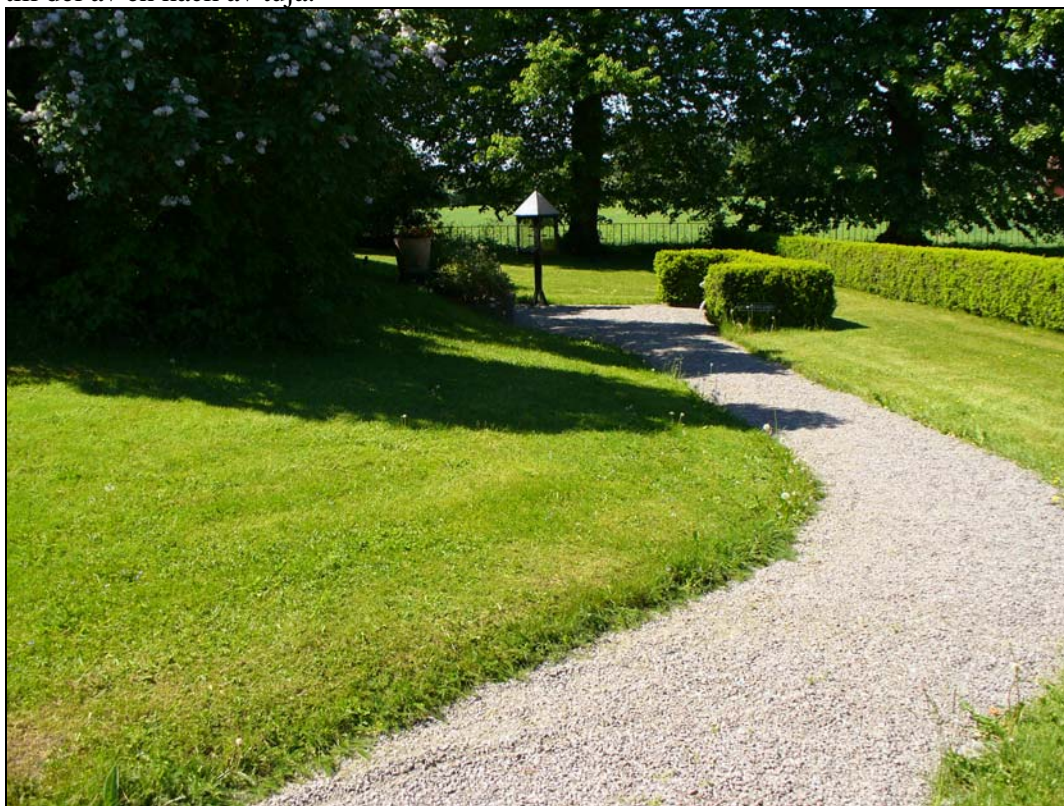
Gångar belagda med krossat grus löper från kyrkogårdens ingångar i norr, öster och söder mot kyrkan. I öster skils kvarteren åt av grusbelagda gångar. Området runt kyrkan är grusbelagt.

Gravvårdstyper

Större gravvårdar i granit står i kvarteren och i kvarterens utkanter, enstaka gravvårdar har kvar sin stenram, som numera är gräsbeväxt. I kvarter C står två trävårdar. Kvarter A har en gravvård i form av en oavslutad kolonn krönt av en urna och en gravvård av svart granit av kölbågetyp krönt av två små stenkors. De flesta gravvårdarna är av svart, grönaktig eller grå granit. Den äldsta gravvården, som är daterad genom dödsdatum, är från 1864. Kyrkogårdens större resta gravvårdar i granit är resta främst under tiden 1900-1950. De låga gravvårdarna från den s k allmänna linjen i kyrkogårdens östra del är oftast av svart granit och är mestadels från 1930-1950-talen.

Minneslund

Minneslunden anlades 1986 norr om kyrkan på kyrkogårdens västra del, söder om det ej belagda kvarteret F. Minneslunden har ett arrangemang för vaser och ljus, en bänk omgärdas till del av en häck av tuja.

Minneslund.

Byggnader

-

Övrigt

Vissa borttagna gravvårdar har ställts upp nordöst om kyrkan. Av kulturhistoriskt intresse märks här de två smideskorsen och den gravvård som tidigare rests över kaptenen och riddaren Carl Fabian Knut Ulfsparré på Broxvik 1919.

Undanställda, uppställda gravvårdar.

Undanställd gravvård över Ulfsparre.

Undanställt smidesjärnkors.

Undanställda gravvårdar står utanför bogårdsmuren i väster.

Eventuellt altarskiva.

Vid inventeringstillfället hittades en sten i kyrkogårdsmuren i väster. Eventuellt är detta en altarskiva, kanske från den medeltida kyrkan. Vidare undersökningar har inte gjorts.

Kulturhistorisk bedömning

Mogata kyrkogård bildar tillsammans med kyrka, trädkrans, omgärdning, grindar och grusgångar en väl sammanhållen miljö med mycket höga kulturhistoriska värden.

Av stort kulturhistoriskt och miljöskapande värde för hela kyrkomiljön i Mogata är bland annat träden i trädkransen, som visar på det parkideal som blev vanligt på landsortskyrkogårdarna framförallt under 1800-talet, samt de rikt dekorerade smidesjärngrindarna från 1800-talet. Söder om kyrkogården ligger Mogata gamla tingsplats med bevarade byggnader från 1700-talet då detta var Mogatas administrativa centrum.

I de kvarter där det finns rygghäckar bidrar de till det strikta intrycket.

Stort kulturhistoriskt och miljöskapande värde har även grusgångarna och den äldre bogårdsmuren som löper i en halvcirkel väster om kyrkan. Muren och grusgångarna är väsentliga för att man skall kunna se strukturerna mellan kyrkogårdens utvidgningar och de olika kvarteren. På häradsekonomiska kartan syns tydligt kyrkogårdens välplanerade struktur utlagd efter ett trädgårdsideal.

Ett järnstaket från 1950-talet omgärdar idag hela kyrkogården. Det är ovanligt med järnstaket som omgärdning kring kyrkogårdar.

På kyrkogården är till viss del den äldre strukturen, som uppstod senast under andra delen av 1800-talet, väl bevarad. Den innebär att mer påkostade ”köpegravar” förlades invid kyrkogårdsmuren och i kvarterens ytterkanter. Inne i kvarteren fanns de enklare linjegravarna. Systemet med linjegravar växte fram under slutet av 1700-talet. Det innebar att begravningarna skedde på linje vartefter dödsfallen skedde. Äkta makar eller andra familjemedlemmar begravdes inte bredvid varandra. Från början innebar systemet troligen inte någon direkt ”statuskillnad” men under 1800-talet övergick det till att bli en gravläggning för dem som inte kunde eller ville betala för en gravplats.

På Mogata kyrkogård finns flertalet gravvårdar kvar från den så kallade allmänna linjen. Man kan bitvis följa gravläggningarna från 1921- 1962. Det är värdefullt att man kan följa ordningen på gravläggningarna.

På Mogata kyrkogård finns ”köpegravarna” mestadels i ett område öster om kyrkan och i kvarterens utkanter längs med den grusbelagda gången centralt på kyrkogården. De omgärdade gravvårdarna visar på en gravutformning som var mycket vanlig på länets kyrkogårdar från mitten av 1800-talet och ca 100 år framåt. Gravstaket i järnsmide är en tidig form av omgärdning, medan stenramarna mestadels är från 1920-talet och framåt.

Enstaka gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Detta gäller bland annat de omgärdade gravvårdarna samt gravvårdar utformade som kors av trä, sten eller järn.

Enstaka gravvårdar kan även ha ett mycket stort lokalhistoriskt värde bland annat i form av titlar, som säger en del om näringsliv och social struktur. På Mogata kyrkogård finns titlar såsom; godsägaren, kommunnämndsordföranden, rättsaren, organisten, häradshövdingen, hemmansägaren och tingsvaktmästaren.

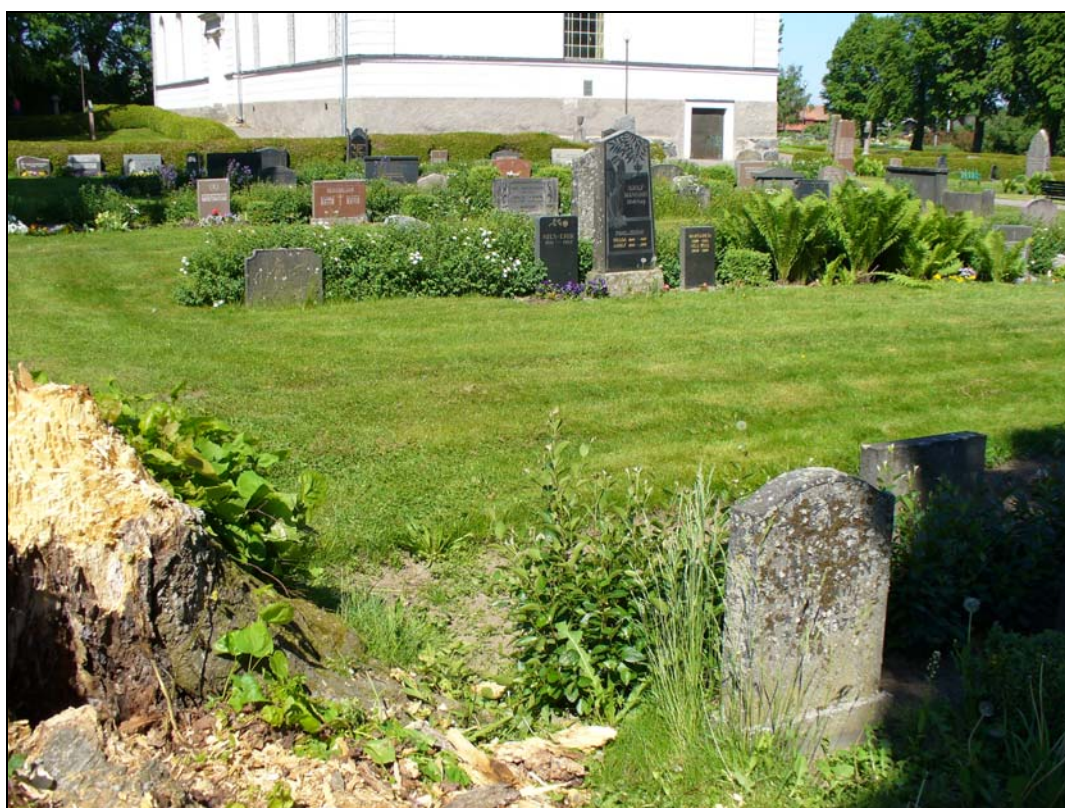
BESKRIVNING AV ENSKILDA KVARTER

Kvarter A

Kvarteret omfattar gravplats nr A 1-67 och ligger öster och sydöst om kyrkan. Söder om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger den öppna kyrkplanen med det gamla tingshuset och skolbyggnaderna. Väster om kvarteret finns kyrkan och den södra kyrkogårdsingången. Öster och norr om kvarteret ligger kvarter B respektive kvarter D.

Allmän karaktär

Kvarteret delas in av rygghäckar. Rygghäcken i väster av tuja dominerar. Gravvårdarna i kvarter A kommer mestadels från 1940-1960-talet, även flera gravvårdar från 1990-2000-talet förekommer. Gravvårdar i svart granit är vanligt förekommande. Det finns enstaka gravvårdar från den allmänna linjen.

Kvarter A från sydöst.

Omgärdning

I söder järnstaket.

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbeväxt, rygghäckar av tuja växer i nord/sydlig riktning. Trädkransen av lindar angränsar till kvarteret i söder.

Gångsystem

I kvarteret finns inget gångsystem. Kvarteret skils åt från kvarter B av en gång belagd med krossat grus.

Gravvårdstyper

De breda, låga gravvårdarna från 1940-1960-talet dominerar kvarteret, gravvårdar i svart granit är i majoritet. De låga, breda gravvårdarna från 1940-1960 dominerar kvarteret, även gravsättningar från 1990-2000-talet förekommer. Enstaka enkla gravvårdar från den allmänna linjen finns bevarade.

Gravvård i form av oavslutad kolonn med urna.

Gravvård av svart granit av kölbågetyp krönt av två små stenkors.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Under mer än 150 år, fram till mitten av 1960-talet hade man s k allmänna linjer på kyrkogårdarna. Där begravdes de avlidna en och en radvis. Det kunde innebära att äkta makar fick sina vilorum långt ifrån varandra. På Mogata kyrkogård är en del av denna allmänna linje bevarad, vilket har ett högt kulturhistoriskt värde. Det är värdefullt att man kan följa ordningen på gravläggningarna och att en mängd av de enkla gravvårdarna är bevarade. Från början var inte linjebegravningar förknippade med någon speciell status. Från mitten av 1800-talet och senare gick det gradvis över till att bli en gravform för dem som inte ville eller hade möjlighet att köpa en gravplats.

Enstaka gravvårdar har högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Bland annat gravvården (grav nr A1) av kalksten formad som en oavslutad kolonn med en urna i sten.

Kvarter B

Kvarteret omfattar gravplats nr B 1-198 och ligger öster om kyrkan. Söder om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger arbetslokaler för kyrkogårdsförvaltningen och bortanför dessa ligger villabebyggelse. Norr och väster om kvarteret finns kvarter C respektive kvarter A. Söder om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger parkeringen.

Allmän karaktär

I kvarterets västra och norra utkant står flera större gravvårdar. Antagligen är detta köpegravar, det var vanligt att dessa låg på detta sätt. Gravvårdar från 1940-60-talet dominerar i antal, låga gravvårdar i svart granit är vanligt förekommande. Kvarteret har också gravvårdar från de tidigare s k allmänna linjerna. I den allmänna linjen kan man från kvarterets östra del följa begravningarna längs med och runt raderna mot väster, gravvårdarna är från 1942 till och med 1963. Kvarterets norra del ger ett ålderdomligt intryck.

Del av kvarter B från sydväst.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i söder av det järnstaket som omgärdar även övriga kyrkogården.

Ingångar

-

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt, kyrkogårdens trädkrans av lindar växer i kvarterets södra del.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusgångar i väster och norr, kvarteret delas upp i två lika delar i kvarterets mitt av en grusgång som löper i nord/sydlig riktning.

Gravvårdstyper

I kvarterets västra och norra utkant står flera större gravvårdar. Antagligen är detta köpegravar, det var vanligt att dessa låg på detta sätt. Gravvårdar från 1940-60-talet dominerar i antal, låga gravvårdar i svart granit är vanligt förekommande. Kvarteret har också gravvårdar från de tidigare s k allmänna linjerna. I den allmänna linjen kan man från kvarterets östra del följa begravningarna längs med och runt raderna mot väster, gravvårdarna är från 1942 till och med 1963.

Gravvårdar i granit.

Gravvård i kalk, rest 1884.

Barngravvårdar.

Enskild gravvård.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Under mer än 150 år, fram till mitten av 1960-talet hade man s k allmänna linjer på kyrkogårdarna. Där begravdes de avlidna en och en radvis. Det kunde innebära att äkta makar fick sina vilorum långt ifrån varandra. På Mogata kyrkogård är en del av denna allmänna linje bevarad vilket har ett högt kulturhistoriskt värde. Det är värdefullt att man kan följa ordningen

på gravläggningarna och att en mängd av de enkla gravvårdarna är bevarade. Från början var inte linjebegravningar förknippade med någon speciell status. Från mitten av 1800-talet och senare gick det gradvis över till att bli en gravform för dem som inte ville eller hade möjlighet att köpa en gravplats. Det finns även ett kulturhistoriskt intresse i de ”barnvårdar” som finns samlade. Många kyrkogårdar har en speciell linje eller ett speciellt område för just barngravar.

Kvarter C

Kvarteret omfattar gravplats nr C 1-185 och ligger öster om kyrkan. Norr om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger landsvägen och bortanför den ligger villabebyggelse. Väster och söder om kvarteret finns kvarter D respektive kvarter B. Öster om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger parkeringen.

Allmän karaktär

I kvarterets västra och södra utkant står flera större gravvårdar. Antagligen är detta köpegravar, det var vanligt att dessa låg på detta sätt. Gravvårdar från 1940-60-talet dominerar i antal, låga gravvårdar i svart granit är vanligt förekommande. Kvarteret har också gravvårdar från de tidigare s k allmänna linjerna. I den allmänna linjen kan man från kvarterets östra del följa begravingarna längs med och runt raderna mot väster, gravvårdarna är från 1924-1936.

Del av kvarter C, från väster.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i norr och öster av det staket som omgärdar hela kyrkogården.

Ingångar

Kvarteret ansluter till kyrkogårdens ingång i öster.

Vegetation

Kyrkogårdens trädkrans av lindar växer i kvarterets västra och norra del.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusgångar i väster och norr, kvarteret delas upp i två lika delar i kvarterets mitt av en grusgång som löper i nordsydligriktning.

Gravvårdstyper

I kvarteret finns flera gravvårdar från den s k allmänna linjen, man kan bitvis följa de enskilda gravvårdarna från 1924- 1936. Två gravvårdar av trä, finns i kvarteret.

Den här typen av gravvård i trä har varit vanligt förekommande på länets kyrkogårdar.

”Köpegrav” i kvarterets utkant.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Under mer än 150 år, fram till mitten av 1960-talet hade man s k allmänna linjer på kyrkogårdarna. Där begravdes de avlidna en och en radvis. Det kunde innebära att äkta makar fick sina vilorum långt ifrån varandra. På Mogata kyrkogård är en del av denna allmänna linje bevarad och har ett högt kulturhistoriskt värde. Det är värdefullt att man kan följa ordningen på gravläggningarna och att en mängd av de enkla gravvårdarna är bevarade. Tidigast var inte linjebegravningar förknippade med någon speciell status. Från mitten av 1800-talet och senare gick det gradvis över till att bli en gravform för dem som inte ville eller hade möjlighet att köpa en gravplats.

Kvarter D

Kvarteret omfattar gravplats nr D 1-152 och ligger öster om kyrkan. Söder om kvarteret, ligger kvarter A, i norr kvarter E och i öster kvarter C.

Allmän karaktär

Kvarteret delas in av rygghäckar i nord/sydlig riktning.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i söder av det järnstaket som omgärdar även övriga kyrkogården.

Ingångar

-

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusgångar i väster och norr, kvarteret delas upp i två lika delar i kvarterets mitt av en grusgång som löper i nord/sydlig riktning.

Gravvårdstyper

I kvarteret finns flera gravvårdar från den s k allmänna linjen.

Vegetation

Kvarteret är gräsbelagt och angränsar till kyrkogårdens trädkrans.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enstaka gravvårdar har ett högt eller mycket högt kulturhistoriskt värde. Detta gäller bland annat gravvårdar med titlar. Dessa har även ett stort lokalthistoriskt värde då titlar berättar en del om näringsliv och social struktur i en socken. I kvarter D finns titlar såsom; majoren, hemmansägaren samt handlanden.

Kvarter E

Kvarteret omfattar gravplats nr E 1-155 och ligger öster om kyrkan. Norr om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger landsvägen och bortanför den ligger villabebyggelse. Väster och söder om kvarteret finns kvarter F respektive kvarter D.

Allmän karaktär

Kvarteret har en triangulär form och är idag inte helt belagt.

Kvarter E från öster.

Kvarter E från nordöst.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i norr av det järnstaket som omgärdar även övriga kyrkogården.

Ingångar

-

Vegetation

Kyrkogårdens trädkrans av lindar växer i kvarterets norra del.

Gångsystem

Kvarteret omgärdas av grusgångar i väster och söder, kvarteret delas upp i två lika delar i kvarterets mitt av en grusgång som löper i nordsydligriktning.

Gravvårdstyper

Låga och breda gravvårdar.

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

Enhetlig typ av gravvårdar.

Kvarter F

Kvarteret omfattar gravplats nr F 1-169 och ligger norr om kyrkan. Norr om kvarteret, utanför kyrkogården, ligger landsvägen och bortanför den ligger villabebyggelse. Öster om kvarteret finns kvarter E.

Allmän karaktär

Kvarteret är idag inte belagt med gravvårdar. I kvarterets södra del ligger minneslunden. I kvarteret finns flera undanställda gravvårdar, längs med ett område av välvuxna syrenträd.

Omgärdning

Kvarteret omgärdas i norr och väster av det järnstaket som omgärdar även övriga kyrkogården.

Ingångar

Kvarteret ansluter i norr till kyrkogårdens ingång i norr.

Vegetation

Kyrkogårdens trädkrans av lindar växer i kvarterets norra och västra del.

Gångsystem

En grusgång löper på kvarterets östra sida och en grusgång går till minneslunden.

Gravvårdstyper

-

Byggnader

-

Övrigt

-

Kulturhistorisk bedömning

-

Källor:

- Bogårdsmurar i Linköpings stift, Östergötlands län, inventering del 1-3, Grenberger Byggnadsrestaureringskontor 2004.
- Broocman C F. Beskrifning öfver the i Östergötland..... . 1760.
- Faksimilutgåva 1993.
- Hansson, Hans-Erik m fl. Vård av gravstenar. Riksantikvarieämbetet. 2002.
- Kulturhistorisk inventering av kyrkor och kyrkomiljöer utförd av Östergötlands länsmuseum 2003-
- Kulturmiljövård 6/98. Riksantikvarieämbetet. Stockholm 1989.
- Kyrkogårdens gröna kulturarv. Stad&Land. Movium/inst för landskapsplanering. Sveriges lantbruksuniversitet nr 103/1992.
- Ridderstad A. Östergötlands beskrivning. Andra delen. Stockholm 1918.
- Tham W. Beskrifning öfver Linköpings län. Förra delen Stockholm 1854. Andra delen Stockholm 1855.
- Theorell A, Wästberg P, Hammarskiöld H (foto). Minnets stigar. En resa bland svenska kyrkogårdar. 2001.
- Wadsjö H (red). Kyrkogårdskonst. Stockholm 1919.
- Widegren P D. Försök till en ny beskrivning över Östergötland. Första bandet 1817. Andra bandet 1828. Faksimilutgåva 1993.
- Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv.

www.lantmateriet.se. Häradscharta från 1868-77
www.ostergotlandslansmuseum.se

EXEMPEL PÅ GRAVVÅRDAR MED KULTURHISTORISKT INTRESSE

Förklaring till exempellistan

Exempellistan är indelad i två delar. Den första delen som innehåller uppgifter om kyrkogård, kvarter, gravnummer, material, efternamn, hemvist och årtal är en identifikationsdel. Under den andra delen anges en kulturhistorisk notering med uppgift om titel, gravplats och gravvård. Dessutom noteras eventuella skador och andra anmärkningar.

Kvarter: anges endast i de fall då kyrkogården är indelad i kvarter.

Numrering: görs efter gravkartan. Ofta kan det vara svårt att exakt lokalisera gravnumret, då gravbredd kan variera och många gravnummer intill varandra saknar gravvård. Att gravnumren ofta börjar med "0" beror på att datorn ska kunna sortera materialet i rätt ordning. I vissa fall står äldre gravvårdar utan gravnummer bland övriga gravar och då ges de t ex beteckningen "onumr. S om 042". Stenar som står undanställda och bedöms ha ett kulturhistoriskt värde ges nya nummer: "ÖLM 1, ÖLM 2 o s v".

Material: Här anges vårdens material. Beteckningen "granit" används utan närmare specifikation av olika typer. Stenens färg förkortas **sv** (svart), **gr** (grå), **r** (röd), **gr/r** (grå/röd) osv.

Efternamn: I allmänhet det första efternamnet som står på gravvården.

Hemvist: Det geografiska namn som står på gravvården. Det kan röra sig om bynamn, gårdsnamn eller namnet på en mindre fastighet. I undantagsfall är det namnet på en plats som inte ligger i socknen.

F:a årtal och **S:a årtal:** anger det tidigaste respektive senaste dödsåret som står på gravvården. Är det endast ett årtal angivet står det i F:a årtal.

Titel: Samtliga yrkestitlar samt hemmansägare, rusthållare m m. Dessa gravvårdar bedöms ha ett kulturhistoriskt intresse oavsett vårdens ålder.

Gravplats: Gravplatsen är omramad av stenram, häck, järnstaket eller kedja. Själva gravplatsen är i allmänhet täckt med grus men i vissa fall med gräs.

Gravvård: Speciella typer av gravvårdar som t ex gjutjärnskors, träkors, håll, sköld, ålderdomlig sten m m.

Skada: Notering om eventuell skada, t ex rost på en gjutjärnsvård eller på ett järnstaket, sprucken kalkstensvård o dyl. Här noteras även om det är ovanligt mycket lava på framför allt kalkstensvårdarna.

Anmärkning: Här noteras om gravvården har ett lokalhistoriskt eller personhistoriskt intresse eller andra anmärkningar– L1, P1, A1 osv. Detta hänvisar till korta notiser i slutet av exempellistan.

Mogata kyrkogård

Exempel på gravvårdar med kulturhistoriskt intresse är markerade med X.

Gravvårdar med omgärdning är markerade med en fyrkant.

